

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 11 februari 2026
(OR. en)

10573/25

Interinstitutionele dossiers:
2025/0162 (NLE)
2025/0163 (NLE)

AELE 59
CH 25
MI 431

WETGEVINGSBESLUITEN EN ANDERE INSTRUMENTEN

Betreft: Protocol van wijziging bij de Overeenkomst tussen de Europese
Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake de handel in
landbouwproducten

PROTOCOL VAN WIJZIGING
BIJ DE OVEREENKOMST
TUSSEN DE EUROPESE GEMEENSCHAP
EN DE ZWITSERSE BONDSSTAAT
INZAKE DE HANDEL IN LANDBOUWPRODUCTEN

DE EUROPESE UNIE, hierna de “Unie” genoemd,

en

DE ZWITSERSE BONDSSTAAT, hierna “Zwitserland” genoemd,

hierna de “partijen” genoemd;

HERINNEREND AAN de doelstelling van de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake de handel in landbouwproducten, gedaan te Luxemburg op 21 juni 1999 (hierna de “overeenkomst” genoemd), om de vrije handelsbetrekkingen tussen de partijen te versterken door de toegang tot de markt voor landbouwproducten van de andere partij te vergemakkelijken;

HERINNEREND AAN de soevereiniteit van de partijen over hun landbouwbeleid;

ONDERKENNEND dat de overeenkomst moet worden gewijzigd naar aanleiding van het tot stand brengen van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid bij het Protocol bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake de handel in landbouwproducten tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid, (hierna het “protocol tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid” genoemd), dat betrekking heeft op bepaalde gebieden die tot dusver onder de overeenkomst vielen;

ONDERKENNEND dat de institutionele bepalingen van de overeenkomst moeten worden aangepast, de doeltreffendheid en efficiëntie van de overeenkomst moeten worden vergroot en de samenhang met de gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid moet worden gewaarborgd;

BEVESTIGEND dat de overeenkomst gebaseerd moet zijn op gelijkheid, wederkerigheid en het algemene evenwicht tussen de voordelen, rechten en verplichtingen van de partijen op de gebieden die onder de overeenkomst vallen;

HERINNEREND AAN het intrinsieke verband tussen de overeenkomst en de zes andere overeenkomsten tussen de Europese Gemeenschap en Zwitserland, gedaan te Luxemburg op 21 juni 1999;

BEVESTIGEND dat er een intrinsieke verband is tussen de overeenkomst en de gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid die tot stand is gebracht bij het protocol tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid, waarmee de overeenkomst een samenhangend geheel vormt,

ZIJN ALS VOLGT OVEREENGEKOMEN:

ARTIKEL 1

Wijzigingen van de overeenkomst

De overeenkomst wordt als volgt gewijzigd:

- 1) alle verwijzingen naar de “Europese Gemeenschap” of naar “de Gemeenschap” in de overeenkomst worden opgevat als verwijzingen naar de Europese Unie;
- 2) artikel 5 wordt vervangen door:

“ARTIKEL 5

Opheffing van technische handelsbelemmeringen voor landbouwproducten

Teneinde de handel in landbouwproducten te bevorderen, heffen de partijen technische belemmeringen op of beperken zij deze, overeenkomstig de volgende bijlagen bij de overeenkomst:

- bijlage 7 inzake de handel in wijnbouwproducten;
- bijlage 8 betreffende de wederzijdse erkenning en bescherming van de benamingen van gedistilleerde dranken en gearomatiseerde dranken op basis van wijn;
- bijlage 9 inzake biologische landbouwproducten en biologische levensmiddelen;

- bijlage 10 betreffende de erkenning van de normcontroles voor verse groenten en fruit;
- bijlage 12 inzake de bescherming van oorsprongsbenamingen en geografische aanduidingen van landbouwproducten en levensmiddelen.”;

3) artikel 6 wordt vervangen door:

“ARTIKEL 6

Gemengd Landbouwcomité

1. Er wordt een Gemengd Landbouwcomité opgericht.

Het Gemengd Landbouwcomité bestaat uit vertegenwoordigers van de Partijen.

2. Het Gemengd Landbouwcomité wordt gezamenlijk voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Unie en een vertegenwoordiger van Zwitserland.

3. Het Gemengd Landbouwcomité:

a) zorgt voor de goede werking en een doeltreffende uitvoering en toepassing van deze overeenkomst;

- b) biedt een forum voor onderlinge raadpleging en voortdurende informatie-uitwisseling tussen de partijen, met name om een oplossing te vinden voor problemen bij de uitlegging of toepassing van deze overeenkomst overeenkomstig artikel 7 bis;
 - c) doet aanbevelingen aan de partijen in aangelegenheden die verband houden met deze overeenkomst;
 - d) neemt besluiten op gebieden waarin deze overeenkomst voorziet; en
 - e) oefent alle andere bevoegdheden uit die hem bij deze overeenkomst zijn verleend.
4. Het Gemengd Landbouwcomité neemt besluiten bij eenparigheid van stemmen.

De besluiten zijn bindend voor de partijen, die de nodige maatregelen treffen voor de uitvoering ervan.

5. Het Gemengd Landbouwcomité komt ten minste één keer per jaar bijeen, afwisselend in Brussel en Bern, tenzij de medevoorzitters anders beslissen. Het komt ook bijeen op verzoek van één van beide Partijen.

De medevoorzitters kunnen overeenkomen dat een vergadering van het Gemengd Landbouwcomité per videoconferentie of teleconferentie wordt gehouden.

Het Gemengd Landbouwcomité kan via een schriftelijke procedure besluiten nemen.

6. Het Gemengd Landbouwcomité stelt op zijn eerste vergadering zijn reglement van orde vast.

7. Het Gemengd Landbouwcomité kan besluiten werkgroepen of groepen van deskundigen in te stellen die het bij de uitoefening van zijn taken kunnen bijstaan.”;

4) artikel 7 wordt vervangen door:

“ARTIKEL 7

Exclusiviteitsbeginsel

De Partijen verbinden zich ertoe geschillen betreffende de uitlegging of toepassing van deze overeenkomst niet op een andere manier te beslechten dan in deze overeenkomst is voorgeschreven.”;

5) de volgende artikelen worden ingevoegd:

“ARTIKEL 7 bis

Procedure in geval van moeilijkheden bij de uitlegging of toepassing

1. In geval van moeilijkheden bij de uitlegging of toepassing van deze overeenkomst plegen de partijen overleg in het Gemengd Landbouwcomité om een wederzijds aanvaardbare oplossing te vinden. Daartoe worden alle nuttige gegevens aan het Gemengd Landbouwcomité verstrekt om het in staat te stellen de situatie grondig te onderzoeken. Het Gemengd Landbouwcomité onderzoekt alle mogelijkheden om de goede werking van de overeenkomst te handhaven.

2. Indien het Gemengd Landbouwcomité niet in staat is binnen drie maanden na de datum waarop het probleem aan het Gemengd Comité is voorgelegd, een oplossing voor het in lid 1 van dit artikel bedoelde probleem te vinden, kan elk van de Partijen verzoeken dat een scheidsgerecht het geschil beslecht overeenkomstig de in het protocol bij de overeenkomst betreffende het scheidsgerecht vastgestelde regels.

3. Elke Partij neemt alle nodige maatregelen om de uitspraak van het scheidsgerecht te goeder trouw na te leven.

De Partij die naar het oordeel van het scheidsgerecht deze overeenkomst niet heeft nageleefd, stelt de andere Partij via het Gemengd Landbouwcomité in kennis van de maatregelen die zij heeft genomen om gevolg te geven aan de beslissing van het scheidsgerecht.

4. De in lid 2 van dit artikel bedoelde procedure laat de in de bijlagen 1 tot en met 3 bij deze overeenkomst verleende en vastgestelde concessies en het beheer daarvan onverlet.

ARTIKEL 7 ter

Compenserende maatregelen

1. Indien de Partij waarvan het scheidsgerecht heeft vastgesteld dat zij deze overeenkomst niet heeft nageleefd, de andere Partij niet binnen een overeenkomstig artikel IV.2, lid 6, van het protocol bij de overeenkomst betreffende het scheidsgerecht vastgestelde redelijke termijn in kennis stelt van de maatregelen die zij heeft genomen om gevolg te geven aan de beslissing van het scheidsgerecht, of indien de andere Partij van oordeel is dat de meegedeelde maatregelen niet in overeenstemming zijn met de beslissing van het scheidsgerecht, kan die andere Partij evenredige compenserende maatregelen nemen in het kader van deze overeenkomst of het protocol tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid (hierna “compenserende maatregelen” genoemd) om een mogelijke onbalans te verhelpen. Die andere Partij stelt de Partij die naar het oordeel van het scheidsgerecht de overeenkomst niet heeft nageleefd, in kennis van de compenserende maatregelen, die in de kennisgeving worden gespecificeerd. De compenserende maatregelen worden van kracht drie maanden na de datum van de kennisgeving.

2. Indien het Gemengd Landbouwcomité binnen een maand vanaf de datum van kennisgeving van de voorgenomen compenserende maatregelen geen besluit heeft genomen om die compenserende maatregelen op te schorten, te wijzigen of nietig te verklaren, kan elke Partij de kwestie van de evenredigheid van die compenserende maatregelen aan arbitrage onderwerpen overeenkomstig het protocol bij deze overeenkomst betreffende het scheidsgerecht.

3. Het scheidsgerecht neemt binnen de in artikel III.8, lid 3, van het protocol bij deze overeenkomst betreffende het scheidsgerecht vastgestelde termijnen een beslissing.

4. De compenserende maatregelen hebben geen terugwerkende kracht. Met name de rechten en verplichtingen die particulieren en marktdeelnemers reeds vóór de inwerkingtreding van de compenserende maatregelen hebben verworven, blijven behouden.”;

6) in artikel 9 wordt de titel vervangen door:

“Beroepsgeheim”;

7) het volgende artikel wordt ingevoegd:

“ARTIKEL 9 bis

Gerubriceerde informatie en gevoelige niet-gerubriceerde informatie

1. Niets in deze overeenkomst wordt uitgelegd als een verplichting voor een Partij om gerubriceerde informatie beschikbaar te stellen.

2. Gerubriceerde gegevens die of gerubriceerd materiaal dat door de overeenkomstsluitende partijen in het kader van deze overeenkomst worden verstrekt of tussen hen worden uitgewisseld, worden behandeld en beschermd overeenkomstig de Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Zwitserse Bondsstaat inzake beveiligingsprocedures voor de uitwisseling van gerubriceerde gegevens, gedaan te Brussel op 28 april 2008, en alle beveiligingsregelingen ter uitvoering daarvan.

3. Het Gemengd Landbouwcomité stelt bij besluit instructies inzake het behandelen vast om de bescherming te garanderen van gevoelige niet-gerubriceerde informatie die tussen de partijen wordt uitgewisseld.”;

8) in artikel 11, artikel 12, lid 2, en artikel 13, lid 2, worden de woorden “het Comité” vervangend door de woorden “het Gemengd Landbouwcomité”;

9) artikel 15 wordt vervangen door:

“ARTIKEL 15

Bijlagen, aanhangsels en protocollen

De bijlagen bij deze overeenkomst, met inbegrip van de aanhangsels, en het protocol bij deze overeenkomst betreffende het scheidsgerecht vormen een integrerend onderdeel daarvan.”;

10) artikel 16 wordt vervangen door:

“ARTIKEL 16

Territoriaal toepassingsgebied

Deze overeenkomst is van toepassing, enerzijds, op het grondgebied waarop het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie van toepassing zijn, onder de in die Verdragen neergelegde voorwaarden, en, anderzijds, op het grondgebied van Zwitserland.”;

11) aan artikel 17 worden de volgende leden toegevoegd:

- “5. Wanneer deze overeenkomst wordt opgezegd overeenkomstig lid 3, houdt het protocol tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid op van toepassing te zijn op de in lid 4 bedoelde datum.
6. Wanneer deze overeenkomst ophoudt van toepassing te zijn, worden de rechten en verplichtingen die natuurlijke personen en marktdeelnemers reeds vóór de datum van beëindiging van de overeenkomst uit hoofde van de overeenkomst hebben verworven, gehandhaafd. De Partijen treffen in onderling overleg een regeling voor gevallen waarin rechten nog niet volledig zijn verworven.”;

12) de bijlagen 4, 5, 6 en 11 bij de overeenkomst worden ingetrokken op de datum van inwerkingtreding van het protocol tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid;

13) de in de bijlage bij dit protocol opgenomen tekst wordt toegevoegd als een protocol bij de overeenkomst.

ARTIKEL 2

Voorlopige toepassing van de bijlagen 4, 5, 6 en 11 bij de overeenkomst

De gevolgen van de bijlagen 4, 5, 6 en 11 bij de overeenkomst blijven van kracht tijdens de overgangsperiode die is vastgesteld in artikel 32 van het protocol tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid. Overeenkomstig dat artikel gaat de overgangsperiode in op de datum van inwerkingtreding van dat protocol en vervalt zij uiterlijk 24 maanden na de inwerkingtreding ervan.

Voor de toepassing van de overeenkomst wordt de datum van het einde van die overgangperiode vastgesteld bij een besluit van het bij artikel 6 van de overeenkomst opgerichte Gemengd Landbouwcomité, na kennisgeving door het bij artikel 11 van het protocol tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid opgerichte Gemengd Comité voor Voedselveiligheid.

ARTIKEL 3

Inwerkingtreding

1. Dit protocol wordt bekrachtigd of goedgekeurd door de Partijen overeenkomstig hun eigen procedures. De Partijen stellen elkaar in kennis van de voltooiing van de interne procedures die nodig zijn voor de inwerkingtreding van dit protocol.
2. Dit protocol treedt in werking op de eerste dag van de tweede maand volgende op de datum van de laatste kennisgeving met betrekking tot de onderstaande instrumenten:
 - a) Protocol betreffende de instellingen bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over het vrije verkeer van personen;
 - b) Protocol van wijziging bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over het vrije verkeer van personen;

- c) Protocol betreffende de instellingen bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake luchtvervoer;
- d) Protocol van wijziging bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake luchtvervoer;
- e) Protocol inzake staatssteun bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake luchtvervoer;
- f) Protocol betreffende de instellingen bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake het goederen- en personenvervoer per spoor en over de weg;
- g) Protocol van wijziging bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake het goederen- en personenvervoer per spoor en over de weg;
- h) Protocol inzake staatssteun bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake het goederen- en personenvervoer per spoor en over de weg;
- i) Protocol betreffende de instellingen bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake wederzijdse erkenning van de overeenstemmingsbeoordeling;
- j) Protocol van wijziging bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake wederzijdse erkenning van de overeenstemmingsbeoordeling;

- k) Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Zwitserse Bondsstaat betreffende de financiële bijdrage van Zwitserland tot het terugbrengen van economische en sociale verschillen in de Europese Unie;
- l) Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over de deelname van de Zwitserse Bondsstaat aan programma's van de Unie;
- m) Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Zwitserse Bondsstaat betreffende de voorwaarden voor de deelname van de Zwitserse Bondsstaat aan het Agentschap van de Europese Unie voor het ruimtevaartprogramma.

Dit protocol is opgesteld in tweevoud in de Bulgaarse, de Deense, de Duitse, de Engelse, de Estse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Hongaarse, de Ierse, de Italiaanse, de Kroatische, de Letse, de Litouwse, de Maltese, de Nederlandse, de Poolse, de Portugese, de Roemeense, de Sloveense, de Slowaakse, de Spaanse, de Tsjechische en de Zweedse taal, waarbij alle teksten gelijkelijk authentiek zijn.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Protocol hebben ondertekend.

Gedaan te ..., op ... in het jaar ...

Voor de Europese Unie

Voor de Zwitserse Bondsstaat

PROTOCOL
BIJ DE OVEREENKOMST
TUSSEN DE EUROPESE GEMEENSCHAP
EN DE ZWITSERSE BONDSSTAAT
INZAKE DE HANDEL IN LANDBOUWPRODUCTEN
BETREFFENDE HET SCHEIDSGERECHT

HOOFDSTUK I

VOORAFGAANDE BEPALINGEN

ARTIKEL I.1

Toepassingsgebied

Indien een van de Partijen (hierna de “partijen” genoemd) een geschil ter arbitrage voorlegt overeenkomstig artikel 7 bis, lid 2, of artikel 7 ter, lid 2, van de overeenkomst, zijn de regels van dit protocol van toepassing.

ARTIKEL I.2

Griffie en secretariaatsdiensten

Het Internationaal Bureau van het Permanent Hof van Arbitrage in Den Haag (hierna het “Internationaal Bureau” genoemd) vervult de functie van griffie en verleent de nodige secretariaatsdiensten.

ARTIKEL I.3

Kennisgevingen en berekening van termijnen

1. Kennisgevingen, met inbegrip van mededelingen of voorstellen, kunnen worden verzonden met elk communicatiemiddel dat de verzending ervan bevestigt of waarmee zij kunnen worden gecertificeerd.
2. Dergelijke kennisgevingen mogen alleen elektronisch worden verzonden als een adres specifiek voor dit doel is aangewezen of geautoriseerd door een partij.
3. Die aan de partijen betekende kennisgevingen worden, voor Zwitserland, verzonden naar de afdeling Europa van het Zwitserse ministerie van Buitenlandse Zaken en, voor de Unie, naar de Juridische Dienst van de Commissie.

4. De in dit protocol vastgestelde termijnen gaan in op de dag nadat een gebeurtenis of een handeling heeft plaatsgevonden. Indien de laatste dag waarop een document kan worden ingediend, op een niet-werkdag van de instellingen van de Europese Unie of van de overheid van Zwitserland valt, eindigt de periode van indiening van het document op de eerstvolgende werkdag. Niet-werkdagen die binnen de termijn vallen, worden meegeteld.

ARTIKEL I.4

Kennisgeving van arbitrage

1. De partij die het initiatief neemt om gebruik te maken van arbitrage (hierna de “verzoeker” genoemd) doet de wederpartij (hierna de “verweerder” genoemd) en het Internationaal Bureau een kennisgeving van arbitrage toekomen.
2. De arbitrageprocedure wordt geacht een aanvang te nemen op de dag na die waarop de verweerder de kennisgeving van arbitrage ontvangt.
3. De kennisgeving van arbitrage bevat de volgende informatie:
 - a) het verzoek dat het geschil aan arbitrage wordt onderworpen;
 - b) de namen en contactgegevens van de partijen;
 - c) de naam en het adres van de gemachtigde(n) van de verzoeker;

- d) de rechtsgrondslag van de procedure (artikel 7 bis, lid 2, of artikel 7 ter, lid 2, van de overeenkomst) en:
 - i) in de in artikel 7 bis, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen, de kwestie die aan het geschil ten grondslag ligt, zoals officieel ter beslechting op de agenda van het Gemengd Landbouwcomité geplaatst overeenkomstig artikel 7 bis, lid 1, van de overeenkomst; en
 - ii) in de in artikel 7 ter, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen, de beslissing van het scheidsgerecht, de in artikel 7 bis, lid 3, van de overeenkomst bedoelde uitvoeringsmaatregelen en de betwiste compenserende maatregelen;
- e) de aanduiding van de regels die het geschil hebben veroorzaakt of daarop betrekking hebben;
- f) een korte beschrijving van het geschil; en
- g) de aanwijzing van een arbiter of, indien vijf arbiters moeten worden benoemd, de aanwijzing van twee arbiters.

4. Vorderingen betreffende de toereikendheid van de kennisgeving van arbitrage vormen geen beletsel voor de instelling van het scheidsgerecht. Het geschil wordt definitief beslecht door het scheidsgerecht.

ARTIKEL I.5

Antwoord op de kennisgeving van arbitrage

1. Binnen zestig dagen na ontvangst van de kennisgeving van arbitrage zendt de verweerder de verzoeker en het Internationaal Bureau een antwoord op de kennisgeving van arbitrage, dat de volgende informatie bevat:

- a) de namen en contactgegevens van de partijen;
- b) de naam en het adres van de gemachtigde(n) van de verweerder;
- c) een antwoord op de informatie in de kennisgeving van arbitrage overeenkomstig artikel I.4, lid 3, punten d), e) en f); en
- d) de aanwijzing van een arbiter of, indien vijf arbiters moeten worden benoemd, de aanwijzing van twee arbiters.

2. Het ontbreken van, of een onvolledig of te laat antwoord van de verweerder op de kennisgeving van arbitrage vormt geen beletsel voor de instelling van een scheidsgerecht. Het geschil wordt definitief beslecht door het scheidsgerecht.

3. Indien de verweerder in zijn antwoord op de kennisgeving van arbitrage verzoekt dat het scheidsgerecht uit vijf arbiters bestaat, wijst de verzoeker binnen 30 dagen na ontvangst van het antwoord op de kennisgeving van arbitrage een extra arbiter aan.

ARTIKEL I.6

Vertegenwoordiging en bijstand

1. De partijen worden voor het scheidsgerecht vertegenwoordigd door een of meer gemachtigden. De gemachtigden kunnen worden bijgestaan door raadslieden of advocaten.
2. Elke wijziging van de gemachtigden of hun adressen wordt ter kennis gebracht van de wederpartij, het Internationaal Bureau en het scheidsgerecht. Het scheidsgerecht kan te allen tijde op eigen initiatief of op verzoek van een partij verzoeken om bewijs van de aan de gemachtigden van de partijen verleende bevoegdheden.

HOOFDSTUK II

SAMENSTELLING VAN HET SCHEIDSGERECHT

ARTIKEL II.1

Aantal arbiters

Het scheidsgerecht bestaat uit drie arbiters. Indien de verzoeker in zijn kennisgeving van arbitrage of de verweerder in zijn antwoord op de kennisgeving van arbitrage daarom verzoekt, bestaat het scheidsgerecht uit vijf arbiters.

ARTIKEL II.2

Aanwijzing van arbiters

1. Indien drie arbiters moeten worden benoemd, wijst elk van de partijen een arbiter aan. De twee door de partijen aangewezen arbiters wijzen de derde arbiter aan, die het voorzitterschap van het scheidsgerecht bekleedt.
2. Indien vijf arbiters moeten worden benoemd, wijst elk van de partijen twee arbiters aan. De vier door de partijen benoemde arbiters wijzen de vijfde arbiter aan, die het voorzitterschap van het scheidsgerecht bekleedt.
3. Indien de arbiters binnen 30 dagen na de benoeming van de laatste door de partijen aangewezen arbiter geen overeenstemming hebben bereikt over de aanwijzing van de voorzitter van het scheidsgerecht, wordt de voorzitter benoemd door de secretaris-generaal van het Permanent Hof van Arbitrage.
4. Ter ondersteuning van de selectie van arbiters voor de samenstelling van het scheidsgerecht wordt een indicatieve lijst opgesteld en zo nodig bijgehouden van personen die beschikken over de in lid 6 bedoelde kwalificaties, die gemeenschappelijk is voor alle bilaterale overeenkomsten op de gebieden van de interne markt waaraan Zwitserland deelneemt, alsook voor de Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Zwitserse Bondsstaat inzake gezondheid (hierna de “gezondheidsovereenkomst” genoemd), de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake de handel in landbouwproducten, gedaan te Luxemburg op 21 juni 1999 (hierna de “overeenkomst inzake de handel in landbouwproducten” genoemd) en de Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Zwitserse Bondsstaat betreffende de regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland tot het terugbrengen van economische en sociale verschillen in de Europese Unie (hierna de “overeenkomst betreffende de regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland” genoemd). Voor de toepassing van deze overeenkomst stelt het Gemengd Landbouwcomité door middel van een besluit die lijst vast en actualiseert die.

5. Indien een partij verzuimt een arbiter aan te wijzen, benoemt de secretaris-generaal van het Permanent Hof van Arbitrage die arbiter uit de in lid 4 bedoelde lijst. Bij gebreke van een dergelijke lijst wordt de arbiter door middel van loting door de secretaris-generaal van het Permanent Hof van Arbitrage benoemd uit de personen die voor de toepassing van lid 4 formeel door één partij of door beide partijen zijn voorgedragen.

6. De personen die het scheidsgerecht vormen, zijn hooggekwalificeerde personen, met of zonder banden met de partijen, wier onafhankelijkheid en afwezigheid van belangenconflicten gewaarborgd zijn en die over een brede ervaring beschikken. Zij beschikken met name over aantoonbare deskundigheid op het gebied van recht en aangelegenheden die onder deze overeenkomst vallen; zij aanvaarden geen instructies van een van de partijen; en zij treden op persoonlijke titel op en aanvaarden geen instructies van enige organisatie of regering met betrekking tot aangelegenheden die verband houden met het geschil. De voorzitter van het scheidsgerecht beschikt ook over ervaring met procedures voor geschillenbeslechting.

ARTIKEL II.3

Verklaringen van arbiters

1. Een persoon die in aanmerking komt voor benoeming als arbiter, meldt alle omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot gegronde twijfels over zijn onpartijdigheid of onafhankelijkheid. Vanaf de aanstelling en gedurende de gehele arbitrageprocedure meldt de arbiter dergelijke omstandigheden onverwijld aan de partijen en aan de andere arbiters, indien de arbiter dit nog niet heeft gedaan.

2. Een arbiter kan worden ontslagen indien er omstandigheden zijn die gegronde twijfel kunnen doen rijzen over zijn onpartijdigheid of onafhankelijkheid.

3. Een partij kan alleen verzoeken om ontslag van een door haar benoemde arbiter om redenen die haar na die benoeming bekend worden.

4. Indien een arbiter nalaat te handelen of indien het voor een arbiter in rechte en in feite onmogelijk is zijn rol te vervullen, is de in artikel II.4 vastgestelde procedure voor het ontslag van arbiters van toepassing.

ARTIKEL II.4

Ontslag van arbiters

1. Elke partij die een arbiter wenst te ontslaan, dient een verzoek tot ontslag in binnen dertig dagen na de datum waarop zij in kennis is gesteld van de benoeming van die arbiter of binnen dertig dagen na de datum waarop zij kennis krijgt van de in artikel II.3 bedoelde omstandigheden.

2. Het verzoek tot ontslag wordt toegezonden aan de wederpartij, aan de arbiter om wier ontslag wordt verzocht, aan de andere arbiters en aan het Internationaal Bureau. In het verzoek worden de redenen voor het verzoek tot ontslag uiteengezet.

3. Wanneer een verzoek tot ontslag is ingediend, kan de wederpartij het verzoek tot ontslag aanvaarden. De betrokken arbiter kan ook aftreden. Aanvaarding of aftreding betekent niet dat de redenen voor het verzoek tot ontslag worden erkend.

4. Indien de wederpartij binnen 15 dagen na de datum van kennisgeving van het verzoek tot ontslag het verzoek tot ontslag niet aanvaardt of de betrokken arbiter niet aftreedt, kan de partij die om het ontslag verzoekt, de secretaris-generaal van het Permanent Hof van Arbitrage verzoeken een beslissing over het ontslag te nemen.

5. Tenzij de partijen anders overeenkomen, worden in het in lid 4 bedoelde besluit de redenen voor dat besluit vermeld.

ARTIKEL II.5

Vervanging van een arbiter

1. Met inachtneming van lid 2 van dit artikel wordt, indien een arbiter tijdens de arbitrageprocedure moet worden vervangen, een vervanger benoemd of geselecteerd overeenkomstig de procedure van artikel II.2 die van toepassing is op de benoeming of selectie van de te vervangen arbiter. Die procedure is ook van toepassing wanneer een partij geen gebruik heeft gemaakt van haar recht om de te vervangen arbiter te benoemen of aan de benoeming deel te nemen.
2. Indien een arbiter wordt vervangen, wordt de procedure hervat in de fase waarin de vervangen arbiter is opgehouden zijn taken uit te voeren, tenzij het scheidsgerecht anders beslist.

ARTIKEL II.6

Uitsluiting van aansprakelijkheid

Behalve in geval van opzettelijk wangedrag of grove nalatigheid, zien de partijen, voor zover het toepasselijke recht dit toestaat, af van elke vordering tegen de arbiters wegens enige handeling of nalatigheid in verband met de arbitrage.

HOOFDSTUK III

ARBITRAGEPROCEDURE

ARTIKEL III.1

Algemene bepalingen

1. De datum van instelling van het scheidsgerecht is de datum waarop de laatste arbiter zijn benoeming heeft aanvaard.
2. Het scheidsgerecht ziet erop toe dat de partijen gelijk worden behandeld en dat beide partijen in een passende fase van de procedure voldoende in de gelegenheid worden gesteld hun rechten te doen gelden en hun zaak uiteen te zetten. Het scheidsgerecht voert de procedure zodanig uit dat vertragingen en onnodige uitgaven worden vermeden en dat het geschil tussen de partijen wordt beslecht.
3. Tenzij het scheidsgerecht anders beslist, wordt een hoorzitting georganiseerd nadat de partijen zijn gehoord.
4. Wanneer een partij een mededeling aan het scheidsgerecht toezendt, doet zij dit via het Internationaal Bureau en zendt zij tegelijkertijd een kopie toe aan de wederpartij. Het Internationaal Bureau zendt een kopie van die mededeling toe aan elk van de arbiters.

ARTIKEL III.2

Plaats van arbitrage

De plaats van arbitrage is Den Haag. Het scheidsgerecht kan, indien uitzonderlijke omstandigheden zulks vereisen, op een andere plaats bijeenkomen die het voor zijn beraadslagingen passend acht.

ARTIKEL III.3

Taal

1. De talen van de procedure zijn Frans en Engels.
2. Het scheidsgerecht kan gelasten dat alle bij de conclusie van eis of de conclusie van antwoord gevoegde documenten en alle verdere documenten die tijdens de procedure worden geproduceerd en in hun oorspronkelijke taal worden overgelegd, vergezeld gaan van een vertaling in een van de proceduretalen.

ARTIKEL III.4

Conclusie van eis

1. De verzoeker zendt zijn conclusie van eis schriftelijk toe aan de verweerder en aan het scheidsgerecht via het Internationaal Bureau, binnen de door het scheidsgerecht vastgestelde termijn. De verzoeker kan besluiten zijn in artikel I.4 bedoelde kennisgeving van arbitrage als een conclusie van eis te beschouwen, mits deze ook voldoet aan alle in de leden 2 en 3 van dit artikel vermelde vereisten.

2. De conclusie van eis bevat de volgende informatie:
 - a) de in artikel I.4, lid 3, punten b) tot en met f), beschreven informatie;
 - b) een uiteenzetting van de tot staving van de vordering aangevoerde feiten; en
 - c) de juridische argumenten die tot staving van de vordering zijn aangevoerd.
3. De conclusie van eis gaat, voor zover mogelijk, vergezeld van alle door de verzoeker genoemde documenten en andere bewijsstukken of verwijst daarnaar.

ARTIKEL III.5

Conclusie van antwoord

1. De verweerder zendt de conclusie van antwoord schriftelijk toe aan de verzoeker en aan het scheidsgerecht via het Internationaal Bureau, binnen de door het scheidsgerecht vastgestelde termijn. De verweerder kan besluiten het antwoord op de in artikel I.5 bedoelde kennisgeving van arbitrage te beschouwen als een conclusie van antwoord, mits het antwoord op de kennisgeving van arbitrage ook voldoet aan de voorwaarden van lid 2 van dit artikel.
2. In de conclusie van antwoord wordt geantwoord op de punten in de conclusie van eis als bedoeld in artikel III.4, lid 2, punten a), b) en c), van dit protocol. De conclusie van antwoord gaat, voor zover mogelijk, vergezeld van alle door de verweerder genoemde documenten en andere bewijsstukken of verwijst daarnaar.

3. In de conclusie van antwoord, of in een latere fase van de arbitrageprocedure, indien het scheidsgerecht beslist dat een vertraging door omstandigheden gerechtvaardigd is, kan de verweerder een reconventionele vordering instellen, mits het scheidsgerecht ter zake bevoegd is.
4. Artikel III.4, leden 2 en 3, is van toepassing op een reconventionele vordering.

ARTIKEL III.6

Bevoegdheid van het scheidsgerecht

1. Het scheidsgerecht beslist of het bevoegd is op grond van artikel 7 bis, lid 2, of artikel 7 ter, lid 2, van deze overeenkomst.
2. In de in artikel 7 bis, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen, is het scheidsgerecht bevoegd om de kwestie te onderzoeken die aan het geschil ten grondslag ligt, zoals officieel ter beslechting op de agenda van het Gemengd Landbouwcomité geplaatst overeenkomstig artikel 7 bis, lid 1, van de overeenkomst;
3. In de in artikel 7 ter, lid 2, van deze overeenkomst bedoelde gevallen is het scheidsgerecht dat het hoofdgeding heeft behandeld, bevoegd om de evenredigheid van de betwiste compenserende maatregelen te onderzoeken, ook wanneer die maatregelen geheel of gedeeltelijk zijn genomen in het kader van het protocol tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid.

4. Een exceptie van onbevoegdheid van het scheidsgerecht wordt uiterlijk in de conclusie van antwoord ingediend of, in het geval van een reconventionele vordering, in het antwoord. Het feit dat een partij een arbiter heeft benoemd of aan zijn benoeming heeft deelgenomen, ontnemt haar niet het recht om een dergelijke exceptie op te werpen. De exceptie dat het geschil de bevoegdheden van het scheidsgerecht te buiten zou gaan, wordt opgeworpen zodra de kwestie waarvan wordt beweerd dat die zijn bevoegdheden te buiten gaat, tijdens de arbitrageprocedure aan de orde wordt gesteld. Het scheidsgerecht kan in ieder geval een na het verstrijken van de gestelde termijn opgeworpen exceptie toestaan, indien het van oordeel is dat er een geldige reden voor de vertraging was.

5. Het scheidsgerecht kan uitspraak doen over de in lid 4 bedoelde exceptie, hetzij door deze als een preliminaire vraag te behandelen, hetzij in de in het hoofdgeding gegeven beslissing.

ARTIKEL III.7

Andere schriftelijke opmerkingen

Het scheidsgerecht beslist, na raadpleging van de partijen, welke andere schriftelijke opmerkingen, naast de conclusie van eis en de conclusie van antwoord, de partijen moeten of kunnen indienen en stelt de termijn voor de indiening ervan vast.

ARTIKEL III.8

Termijnen

1. De door het scheidsgerecht vastgestelde termijnen voor de mededeling van de schriftelijke documenten, met inbegrip van de conclusie van eis en de conclusie van antwoord, mogen niet meer dan 90 dagen bedragen, tenzij de partijen anders overeenkomen.
2. Het scheidsgerecht neemt zijn definitieve beslissing binnen 12 maanden na de datum van zijn instelling. In uitzonderlijke omstandigheden waarin zich bijzondere moeilijkheden voordoen, kan het scheidsgerecht die termijn met ten hoogste drie maanden verlengen.
3. De in de leden 1 en 2 vastgelegde termijnen worden gehalveerd in de volgende gevallen:
 - a) op verzoek van de verzoeker of de verweerder, indien het scheidsgerecht binnen dertig dagen na dat verzoek, na de wederpartij te hebben gehoord, oordeelt dat de zaak spoedeisend is; of
 - b) indien de partijen dit overeenkomen.
4. In de in artikel 7 ter, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen neemt het scheidsgerecht zijn definitieve beslissing binnen zes maanden na de datum waarop de compenserende maatregelen overeenkomstig artikel 7 ter, lid 1, van de overeenkomst zijn meegedeeld.

ARTIKEL III.9

Voorlopige maatregelen

1. In de in artikel 7 ter, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen kan elke partij in elke fase van de arbitrageprocedure verzoeken om voorlopige maatregelen strekkende tot de opschorting van de compenserende maatregelen.
2. De verzoeken overeenkomstig lid 1 bevatten een duidelijke omschrijving van het voorwerp van het geschil en van de omstandigheden waaruit het spoedeisende karakter van het verzoek blijkt, alsmede de middelen, zowel feitelijk als rechtens, op grond waarvan de voorlopige maatregelen waartoe wordt geconcludeerd, op het eerste gezicht gerechtvaardigd voorkomen. Zij bevatten al het beschikbare bewijs en de bewijsaanbiedingen ter rechtvaardiging van de toekenning van de voorlopige maatregelen.
3. De partij die om voorlopige maatregelen verzoekt, zendt haar verzoek schriftelijk toe aan de wederpartij en aan het scheidsgerecht via het Internationaal Bureau. Het scheidsgerecht stelt een korte termijn vast waarbinnen die wederpartij schriftelijke opmerkingen kan indienen of mondelinge opmerkingen kan maken.
4. Het scheidsgerecht neemt binnen één maand na de indiening van het in lid 1 bedoelde verzoek een beslissing over de opschorting van de betwiste compenserende maatregelen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:
 - a) het scheidsgerecht is op het eerste gezicht overtuigd van de gegrondheid van de zaak die is voorgelegd door de partij die in haar verzoek om voorlopige maatregelen verzoekt;
 - b) het scheidsgerecht is van oordeel dat, in afwachting van zijn definitieve beslissing, de partij die om voorlopige maatregelen verzoekt, ernstige en onherstelbare schade zou lijden indien de compenserende maatregelen niet worden opgeschort; en

- c) de schade die wordt berokkend aan de partij die om voorlopige maatregelen verzoekt door de onmiddellijke toepassing van de betwiste compenserende maatregelen, weegt zwaarder dan het belang bij een onmiddellijke en daadwerkelijke toepassing van die maatregelen.
5. Een door het scheidsgerecht overeenkomstig lid 4 genomen beslissing heeft slechts voorlopige werking en laat de beslissing ten gronde van het scheidsgerecht onverlet.
6. Tenzij in de door het scheidsgerecht overeenkomstig lid 4 van dit artikel genomen beslissing een eerdere datum voor het einde van de opschorting is vastgesteld, vervalt de opschorting wanneer de definitieve beslissing op grond van artikel 7 ter, lid 2, van de overeenkomst wordt genomen.
7. Voor alle duidelijkheid: voor de toepassing van dit artikel houdt het scheidsgerecht bij het afwegen van de respectieve belangen van de partij die om de voorlopige maatregelen verzoekt en van de wederpartij rekening met de belangen van de personen en marktdeelnemers van de partijen, maar deze afweging houdt niet in dat aan deze personen of marktdeelnemers een procesbevoegdheid voor het scheidsgerecht wordt toegekend.

ARTIKEL III.10

Bewijsmateriaal

1. Elke partij verstrekt bewijs van de feiten die ten grondslag liggen aan haar eis of verweer.

2. Op verzoek van een partij of op eigen initiatief kan het scheidsgerecht de partijen om relevante informatie verzoeken die het noodzakelijk en passend acht. Het scheidsgerecht stelt een termijn vast waarbinnen de partijen op zijn verzoek moeten reageren.
3. Op verzoek van een partij of op eigen initiatief kan het scheidsgerecht bij alle bronnen alle informatie inwinnen die het passend acht. Het scheidsgerecht heeft ook het recht om het advies van deskundigen in te winnen wanneer het dat passend acht, met inachtneming van eventuele door de partijen overeengekomen voorwaarden.
4. Alle informatie die het scheidsgerecht uit hoofde van dit artikel heeft verkregen, wordt ter beschikking gesteld van de partijen en de partijen kunnen opmerkingen over die informatie indienen bij het scheidsgerecht.
5. Na het standpunt van de wederpartij te hebben ingewonnen, neemt het scheidsgerecht passende maatregelen om alle vragen van een partij in verband met de bescherming van persoonsgegevens, het beroepsgeheim en de gerechtvaardigde belangen van vertrouwelijkheid te behandelen.
6. Het scheidsgerecht stelt de toelaatbaarheid, relevantie en kracht van het overgelegde bewijsmateriaal vast.

ARTIKEL III.11

Hoorzittingen

1. Wanneer een hoorzitting moet plaatsvinden, stelt het scheidsgerecht, na de partijen te hebben geraadpleegd, de partijen ruim van tevoren in kennis van de datum, het tijdstip en de plaats van de hoorzitting.

2. De hoorzittingen zijn openbaar, tenzij het scheidsgerecht ambtshalve of op verzoek van partijen om gewichtige redenen anders beslist.
3. Van elke hoorzitting wordt een proces-verbaal opgesteld, dat wordt ondertekend door de voorzitter van het scheidsgerecht. Alleen dit proces-verbaal is authentiek.
4. Het scheidsgerecht kan besluiten de hoorzitting virtueel te houden overeenkomstig de praktijk van het Internationaal Bureau. De partijen worden tijdig van deze praktijk in kennis gesteld. In dergelijke gevallen zijn lid 1, op overeenkomstige wijze, en lid 3 van toepassing.

ARTIKEL III.12

Verzuim

1. Indien de verzoeker binnen de in dit protocol of de door het scheidsgerecht vastgestelde termijn zonder geldige reden zijn conclusie van eis niet heeft ingediend, gelast het scheidsgerecht de afsluiting van de arbitrageprocedure, tenzij er openstaande vragen zijn waarover een uitspraak nodig kan zijn en indien het scheidsgerecht het passend acht dit te doen.

Indien de verweerder binnen de in dit protocol of de door het scheidsgerecht vastgestelde termijn zonder geldige reden geen antwoord op de kennisgeving van arbitrage of geen conclusie van antwoord heeft ingediend, gelast het scheidsgerecht de voortzetting van de procedure, zonder ervan uit te gaan dat dit verzuim op zich aanvaarding van de beweringen van de verzoeker inhoudt.

De tweede alinea is ook van toepassing wanneer de verzoeker geen antwoord op een reconventionele vordering indient.

2. Indien een partij die naar behoren is opgeroepen overeenkomstig artikel III.11, lid 1, niet op een hoorzitting verschijnt en daarvoor geen geldige reden opgeeft, kan het scheidsgerecht de arbitrage voortzetten.

3. Indien een partij die door het scheidsgerecht naar behoren is verzocht om aanvullend bewijsmateriaal te verstrekken, zonder geldige reden nalaat dit binnen de gestelde termijn te doen, kan het scheidsgerecht uitspraak doen op basis van het bewijsmateriaal waarover het beschikt.

ARTIKEL III.13

Beëindiging van de procedure

1. Indien wordt aangetoond dat de partijen redelijkerwijs de mogelijkheid hebben gehad om hun argumenten naar voren te brengen, kan het scheidsgerecht de procedure beëindigen.

2. Het scheidsgerecht kan, indien het dit vanwege uitzonderlijke omstandigheden noodzakelijk acht, op eigen initiatief of op verzoek van een partij besluiten de procedure te allen tijde te heropenen voordat het een beslissing heeft genomen.

HOOFDSTUK IV

BESLISSING

ARTIKEL IV.1

Beslissingen

Het scheidsgerecht streeft ernaar zijn beslissingen bij consensus te nemen. Indien het echter onmogelijk blijkt om bij consensus een beslissing te nemen, wordt de beslissing van het scheidsgerecht met meerderheid van stemmen van de arbiters genomen.

ARTIKEL IV.2

Vorm en gevolgen van de beslissing van het scheidsgerecht

1. Het scheidsgerecht kan op verschillende tijdstippen afzonderlijke beslissingen over verschillende kwesties nemen.
2. Alle beslissingen worden schriftelijk genomen en met redenen omkleed. Zij zijn definitief en bindend voor de partijen.
3. De beslissing van het scheidsgerecht wordt ondertekend door de arbiters, bevat de datum waarop zij is genomen en vermeldt de plaats van arbitrage. Een kopie van de door de arbiters ondertekende beslissing wordt door het Internationaal Bureau aan de partijen toegezonden.

4. Het Internationaal Bureau maakt de beslissing van het scheidsgerecht openbaar.

Bij het openbaar maken van de beslissing van het scheidsgerecht neemt het Internationaal Bureau de toepasselijke regels inzake de bescherming van persoonsgegevens, het beroepsgeheim en de gerechtvaardigde belangen van vertrouwelijkheid in acht.

De in de tweede alinea bedoelde regels zijn identiek voor alle bilaterale overeenkomsten op de gebieden van de interne markt waaraan Zwitserland deelneemt, alsmede voor de gezondheidsovereenkomst, de overeenkomst inzake de handel in landbouwproducten en de overeenkomst betreffende de regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland. Voor de toepassing van de overeenkomst stelt het Gemengd Landbouwcomité door middel van een besluit die regels vast en actualiseert die.

5. De partijen leven alle beslissingen van het scheidsgerecht onverwijld na.

6. In de in artikel 7 bis, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen stelt het scheidsgerecht, na het advies van de partijen te hebben ingewonnen, in de beslissing ten gronde een redelijke termijn vast om gevolg te geven aan zijn beslissing overeenkomstig artikel 7 bis, lid 3, van de overeenkomst, rekening houdend met de interne procedures van de partijen.

ARTIKEL IV.3

Toepasselijk recht, uitleggingsregels, bemiddelaar

1. Het toepasselijk recht bestaat uit de overeenkomst, alsmede alle andere regels van internationaal recht die relevant zijn voor de toepassing ervan.

2. Eerdere beslissingen van een geschillenbeslechtsorgaan met betrekking tot de evenredigheid van compenserende maatregelen in het kader van het protocol tot vaststelling van een gemeenschappelijke ruimte voor voedselveiligheid zoals genoemd in artikel 7 ter, lid 1, van de overeenkomst, zijn bindend voor het scheidsgerecht.
3. Het scheidsgerecht mag niet als bemiddelaar of *ex aequo et bono* beslissen.

ARTIKEL IV.4

Onderling overeengekomen oplossing of andere redenen om de procedure te beëindigen

1. De partijen kunnen te allen tijde onderling een oplossing voor hun geschil overeenkomen. Zij delen die oplossing gezamenlijk mee aan het scheidsgerecht. Indien de oplossing ingevolge de desbetreffende interne procedures van een van beide partijen goedkeuring vergt, verwijst de kennisgeving naar dat vereiste en wordt de arbitrageprocedure opgeschort. Indien een dergelijke goedkeuring niet is vereist, of nadat is kennisgegeven van de afronding van die interne procedures, wordt de arbitrageprocedure beëindigd.
2. Indien de verzoeker in de loop van de procedure het scheidsgerecht schriftelijk mededeelt dat hij de procedure niet wenst voort te zetten en indien de verweerder op de datum van ontvangst van die mededeling door het scheidsgerecht nog geen stappen in de procedure heeft ondernomen, vaardigt het scheidsgerecht een beschikking uit waarin de beëindiging van de procedure officieel wordt vastgelegd. Het scheidsgerecht beslist over de kosten die ten laste komen van de verzoeker, indien dit door het gedrag van die partij gerechtvaardigd lijkt.

3. Indien het scheidsgerecht, voordat het een beslissing heeft genomen, tot de conclusie komt dat voortzetting van de procedure zinloos of onmogelijk is geworden om een andere dan de in de leden 1 en 2 bedoelde redenen, stelt het scheidsgerecht de partijen in kennis van zijn voornemen om een beschikking tot beëindiging van de procedure uit te vaardigen.

De eerste alinea is niet van toepassing wanneer er openstaande vragen zijn waarover mogelijk een uitspraak moet worden gedaan en indien het scheidsgerecht dit passend acht.

4. Het scheidsgerecht doet de partijen een kopie toekomen van de beschikking tot beëindiging van de arbitrageprocedure of van de in onderlinge overeenstemming tussen de partijen genomen beslissing, ondertekend door de arbiters. Artikel IV.2, leden 2 tot en met 5, is van toepassing op arbitrale beslissingen die in onderlinge overeenstemming tussen de partijen worden genomen.

ARTIKEL IV.5

Correctie van de beslissing van het scheidsgerecht

1. Binnen 30 dagen na ontvangst van de beslissing van het scheidsgerecht kan een partij, door middel van een kennisgeving aan de wederpartij en aan het scheidsgerecht via het Internationaal Bureau, het scheidsgerecht verzoeken eventuele fouten in de berekening, materiële of typografische fouten, of soortgelijke fouten of weglatingen in de tekst van de beslissing van het scheidsgerecht te corrigeren. Indien het scheidsgerecht het verzoek gegrond acht, voert het de correctie binnen 45 dagen na ontvangst van dat verzoek uit. Het verzoek heeft geen opschortend effect op de in artikel IV.2, lid 6, bedoelde termijn.

2. Het scheidsgerecht kan binnen 30 dagen na de mededeling van zijn beslissing op eigen initiatief de in lid 1 bedoelde correcties aanbrengen.
3. De in lid 1 van dit artikel bedoelde correcties worden schriftelijk aangebracht en maken integrerend deel uit van de beslissing. Artikel IV.2, leden 2 tot en met 5, is van toepassing.

ARTIKEL IV.6

Honoraria van arbiters

1. De in artikel IV.7 bedoelde honoraria zijn redelijk, waarbij rekening wordt gehouden met de complexiteit van de zaak, de tijd die de arbiters eraan hebben besteed en alle andere relevante omstandigheden.
2. Er wordt een lijst van dagelijkse vergoedingen en maximum- en minimumaantallen uren, die identiek is voor alle bilaterale overeenkomsten op de gebieden die verband houden met de interne markt waaraan Zwitserland deelneemt, alsmede voor de gezondheidsovereenkomst, de overeenkomst inzake de handel in landbouwproducten en de overeenkomst betreffende de regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland, opgesteld en indien nodig geactualiseerd. Voor de toepassing van de overeenkomst stelt het Gemengd Landbouwcomité door middel van een besluit die lijst vast en actualiseert die.

ARTIKEL IV.7

Kosten

1. Elke partij draagt haar eigen kosten en de helft van de kosten van het scheidsgerecht.

2. Het scheidsgerecht stelt zijn kosten vast in zijn beslissing ten gronde. Deze kosten omvatten alleen:

- a) de honoraria van de arbiters, die voor elke arbiter afzonderlijk moeten worden vermeld en door het scheidsgerecht zelf moeten worden vastgesteld overeenkomstig artikel IV.6;
- b) de reis- en verblijfkosten en andere uitgaven van de arbiters; en
- c) de honoraria en kosten van het Internationaal Bureau.

3. De in lid 2 bedoelde kosten zijn redelijk, waarbij rekening wordt gehouden met het litigieuze bedrag, de complexiteit van het geschil, de tijd die de arbiters en eventuele door het scheidsgerecht aangestelde deskundigen eraan hebben besteed, en andere relevante omstandigheden.

ARTIKEL IV.8

Consignatie

- 1. Bij aanvang van de arbitrage kan het Internationaal Bureau de partijen verzoeken als voorschot op de in artikel IV.7, lid 2, bedoelde kosten gelijke bedragen in consignatie te geven.
- 2. Tijdens de arbitrageprocedure kan het Internationaal Bureau de partijen verzoeken extra bedragen in consignatie te geven in aanvulling op de in lid 1 bedoelde bedragen.

3. Alle overeenkomstig dit artikel door de partijen in consignatie gegeven bedragen worden betaald aan het Internationaal Bureau, dat deze aanwendt ter dekking van de werkelijk gemaakte kosten, waaronder met name de honoraria betaald aan de arbiters en het Internationaal Bureau.

HOOFDSTUK V

SLOTBEPALINGEN

ARTIKEL V.1

Wijzigingen

Het Gemengd Landbouwcomité kan bij besluit wijzigingen van dit protocol vaststellen.
